

Yılmaz M. (2023). Mucur'da Kırklama Geleneğine Bağlı İnanış ve Uygulamalar Üzerine Bir Değerlendirme. *The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS)*. 8 (1), 23-50. DOI: 10.30568/tullis.1279106

MUCUR'DA KIRKLAMA GELENEĞİNE BAĞLI İNANIŞ VE UYGULAMALAR ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME*

Meltem YILMAZ*

ÖZET

Kırklama genellikle kırklı olarak nitelendirilen kişileri, kirden arındırmak ve onlara paklık kazandırmak için yapılan geleneksel bir uygulamadır. Türk kültüründe kırklı kişilerin, maddi ve manevi olarak kirlilik sürecinde olduklarına ve onlara belirli varlıkların zarar verebileceklerine inanılmaktadır. Bu nedenle onların, alkarısı, alkızı gibi kara iyelerden, doğumunun ya da ölümünün üzerinden kırk gün geçmemiş hayvanlardan ya da bitkilerden korunması gerekmektedir. Kırklı kişilerin, belirtilen varlıklardan korunmaması durumunda, birbirlerini basabileceklerine ya da kara iyeler tarafından basılabileceklerine inanılmaktadır. Kırklılık sürecinde gerçekleşen bu basma olaylarına, "kırk basması" adı verilmektedir. Bu çalışmada, Kırşehir'in Mucur ilçesine bağlı köylerdeki ağırlıklı olarak doğum, evlilik ve ölüm sürecindeki kırklama geleneğine dair inanış ve uygulamalar ile kalıplaşmış ifadelerdeki kırklama geleneğine yer verilmiştir. Bu bağlamda, ilk olarak alan araştırması yöntemiyle sahada derleme çalışması yapılmış, ardından derlenen veriler yazıya aktarılmıştır. Daha sonra tespit edilen inanış ve uygulamaların altındaki etmenler, Türk kültür coğrafyasının farklı kesimlerinden yapılan karşılaştırmalarla ve verilen örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırma konusunun, "kırk"tan yola çıkılarak seçilmesindeki amil, "kırk"ın maddi ve manevi paklanmada ortak payda özelliği taşıyor olmasıdır. Çalışmanın sonucunda kırklama geleneğinin, insanların güvenlik ve korunma ihtiyaçlarından ortaya çıktığı saptanmıştır. Ayrıca bu geleneğin insanlar üzerinde iyileştirici, acıyı hafifletici, maddi-manevi kirlilerden ve psikolojik korkulardan arındırıcı dinsel ve büyüsel bir etki yarattığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mucur, kırklama, gelenek, inanış, uygulama.

AN ASSESMENT OF THE BELIEFS AND PRACTICES COMMITTED TO THE TRADITION OF KIRKLAMA IN MUCUR

ABSTRACT

Kırklama is a traditional practice generally performed to purify people described as "kırklı" from dirt and to give them pureness. The people described as "kırklı" are believed to be in the process of material and spiritual pollution in Turkish culture and it is believed that certain entities may harm them. For this reason, it is necessary to protect them from dark spirits such as alkarısı, alkızı,

* Bu çalışma 7-9 Ekim 2021 tarihinde düzenlenen *Her Yönüyle Mucur Sempozyumu*'nda sunulmuş fakat yayımlanmamış bildirinin geliştirilmesiyle oluşturulmuştur. Çalışmanın hazırlanmasına bizi teşvik eden, sorduğumuz her soruyu sabırla dinleyip değerli zamanlarını esirgemedi görüşlerini paylaştı ve konuyla ilgili kaynakların temininde yardımlarını esirgemeyen Halk Bilimi Araştırmaları Kültür ve Strateji Araştırmaları Merkezi Müdürü Sayın Dr. Yaşar Kalafat'a teşekkürü borç bilirim.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ahi Evran Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü e-posta: yilmazmeltem5@gmail.com ORCID: 0000-0001-8014-2268

Gönderilme Tarihi: 7 Nisan 2023
Kabul Tarihi: 29 Nisan 2023
Yayımlanma Tarihi: 30 Nisan 2023

and animals or plants that have not passed forty days since their birth or death. It is believed that if people who are described as "kırklı" are not protected from these creatures, they can overpower each other or be captured by dark spirits. These capture events that took place during the "kırklılık" process are called "kırk basması". In this study, beliefs and practices of Mucur related to "Kırklama" tradition during birth, marriage and death are mainly included. At the same time, the tradition of "kırklama" in folk medicine and stereotyped expressions is also included. In this context, firstly, a compilation study was carried out in the field using the field research method, and then the compiled data was transferred to the text. Later, the factors underlying the beliefs and practices determined were tried to be explained with the comparisons made from different parts of the Turkish cultural geography and with the examples given. The reason why the research topic was chosen based on "forty" is that "forty" has a common ground in material and spiritual purification. At the end of the study, it was determined that the tradition of "kırklama" emerged from the needs of people for security and protection. In addition, it has been determined that this tradition has a religious and magical effect on people that is healing, alleviating pain, purifying from material-spiritual impurities and psychological fears.

Keywords: Mucur, kırklama, tradition, belief, practice.

Giriş

Halk inançları kolektif geleneğin ürünleridir. Bu nedenle kişiseli değil, genel bir durumu yansıtır. Bünyelerinde kültürel değerleri, yasakları, kutsiyetleri ve olguları barındırırlar. Sözlü kültür ortamında bireysel olarak üretilen halk inançları, zamanla kolektif bir özellik kazanırlar, kalıp davranışlara, tepkilere ve ritüellere dönüşerek nesilden nesile aktarırlar.

Her kültürün, kendi özelliklerini yansıtan halk inançları vardır. Bu inançlar, günlük hayat etrafında şekillenebildiği gibi toplumlar için önem arz eden ritüeller etrafında da oluşup gelenekselleşebilir. Neredeyse her toplumda doğum, evlilik, ölüm gibi geçiş ritüelleri, muhtelif değişim ve dönüşümlere sebep olmaktadır. Bu bağlamda bir genç kızın evlenerek önce eşliğe, akabinde de anneliğe doğru evrildiği söylenebilir. Fakat her değişimin sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi için belirli bir zamana ihtiyacı vardır. Bu minvalde halk arasında belirlenen süreç, genellikle kırk gündür. Bu tekamül süreci etrafında geliştirilen halk inanışları, "kırklama geleneğini" oluşturmuş ve adeta kırk sayısı, iyileştirme özelliğine sahip sihirli bir sayı niteliğini kazanmıştır.

Annemarie Schimmel, *Sayıların Gizemi* adlı kitabında, kırk sayısının bilhassa İran ve Türkiye’de bir “hazırlanma ve tamamlanma” sayısı olarak nitelendirildiğini belirtmektedir (2000, s. 265). Acıpayamalı ise kırklama geleneğindeki kırk sayısının, yapılan uygulamalara “heybet” katan “bir halk buluşu” olduğunu ifade etmektedir (1974, s. 122).

Kırklama inanışları, Anadolu Türk kültür coğrafyasının hemen her yerinde görülmektedir. Orhan Acıpayamalı kırklama kavramını, *“Lohusa ile çocuğunu, gebelik ve lohusalık çağlarının kirlerinden arıtmak ve onları temiz bir vaziyette cemiyete sokmak gayesiyle yapılan pratiklerin adı”* (1974, s. 122) olarak tanımlarken; Zümrüt Erk bu kavramı, *“büyüsel ve dinsel güçlerin birlikte*

kullanıldığı ve bu yoldan çocuk ve anneyi korkusuzca topluma katmayı amaçlayan bir Anadolu âdeti” (1976, s. 107) ifadeleriyle tanımlar.

Güncel Türkçe Sözlük kırklama kavramını, “kırklamak işi”, kırklamak fiilini de “1. Lohusa veya yeni doğmuş bebek için kırk günü doldurmak, 2. Bir şeyi kırk defa yapmak ve özellikle birçok defa sudan geçirmek, çok yıkamak, 3. Doğumdan kırk gün sonra bebeği törenle yıkamak” cümleleriyle anlamlandırmaktadır (URL-1).

Acıpayamlı ve Erk’in tanımlarında kırklama kavramı, genellikle doğum sonrası âdet, inanç ve törensel bir uygulama olarak değerlendirilirken, Türkçe sözlükte belirtilen değerlendirmelere ek olarak bir sürecin bitimini yansıtan gün, bir eylemin kırk defa tekrarlanması durumu veya aynı şeyin çok kez yinelenmesi durumları olarak değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler, belirtilen çalışmaların doğum merkezli çalışmalar olmalarından kaynaklanmaktadır.¹

Bu çalışmada kırklama kavramı, genellikle kırklı gelini, lohusayı, bebeği, mevtayı ve onun yakınlarını, maddi-manevi kirden arındırarak onlara paklık kazandırmak için yapılan uygulamaların adı olarak değerlendirilmiştir. Kırklama, sadece öncesi-sırası-sonrası ile doğum, evlilik ve ölüm dönemleri ile sınırlı olmayıp günlük hayatta geliştirilen diğer halk inançlarıyla da bağlantılıdır. Bu nedenle çalışmada kalıplaşmış ifadelerdeki kırklama geleneğine de yer verilmiştir. Bu bağlamda kırklama konusu, “Doğumdan Sonraki İnanış ve Uygulamalarda Kırklama”, “Ölümden Sonraki İnanış ve Uygulamalarda Kırklama”, “Muhtelif Halk İnanış ve Uygulamalarında Kırklama” ile “Atasözleri ve Kalıplaşmış İfadelerde Kırklama” başlıkları altında incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışma konusunun, “kırk”tan yola çıkılarak seçilmesindeki amil, “kırk”ın maddi ve manevi paklanmada ortak payda özelliği taşıyor olmasındandır. Bu paklanmanın kırk günü tamamlama ve kırkları temiz bir hayata hazırlama sürecini ifade ettiği de söylenebilir. Ayrıca halk inanış ve uygulamalarında kırk kez tekrarlanan durumların insanlarda korku ve saygı uyandıran bir heybet algısı yarattığı da bir gerçektir.

Halkbilimi, halk inanışlarının doğruluğu ya da yanlışlığıyla ilgilenmeden geniş halk kitlelerince “inanılan ve uygulanan” kabullerin tespit, tarif, tasnif ve analizini yaparak uygulama şekillerini anlatır (Çobanoğlu, 2003, s. 12). Buradan hareketle çalışmada, ilk olarak alan araştırması yöntemiyle derleme yapılmış, ardından derlenen veriler, belirli bir tasnif altında yazıya aktarılmıştır. Daha sonra tespit edilen inanç ve uygulamaların altındaki etmenler ile uygulamalarda kullanılan objeler, Türk kültür coğrafyasının farklı kesimlerinden yapılan karşılaştırmalarla ve verilen örneklerle açıklanmıştır. Böylece kırklama geleneği etrafında yapılanların nedenleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

1. Doğumdan Sonraki İnanış ve Uygulamalarda Kırklama

¹ Belirtilen çalışmalar hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Acıpayamlı, 1974, s. 93-96, 121-122; Erk, 1976, s. 101-109.

Kırşehir'in Mucur ilçesi, Orta Anadolu'da yer alan bir yerleşim yeridir. İl merkezine 21 km uzaklıkta bulunan Mucur'un, doğusunda Hacıbektas, batısında Kırşehir, kuzeyinde Çiçekdağı, güneyinde de Gülşehir vardır. Mucur, tarih boyunca çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yaptığı için bünyesinde tarihi ve kültürel birçok miras taşımaktadır (Şahin, 2006, s.7-13, 16-29)²

Kırşehir'in coğrafi konumu ve tarihsel arka planı, sözlü halk kültürünün oluşmasını, gelişmesini ve yayılmasını sağlamıştır (Güzel, 2016, s. 3-4). Bu durum Mucur'a da sirayet etmiş, Mucur'da hâlâ canlılığını koruyan muhtelif geleneksel inanış ve uygulamaların geliştirilmesinde rol oynamıştır. Bu bağlamda geliştirilen kırklama geleneği etrafında da çeşitli inanış ve uygulamalar bulunmaktadır.

Mucur'da yeni doğum yapan kadına, lohusa, kırklı, kırkı çıkmamış anne, gelin ya da kadın; annenin bebeğine ise kırklı, kırkı çıkmamış bebek, körpe ya da kuzu denilmektedir. Doğumdan sonraki kırk günlük süreç, anne ile bebeği için önem arz etmektedir. Çünkü bu süreçteki kadınlar ile bebekleri, her türlü tehlikeye ve hastalığa açık, korunmaya muhtaç varlıklar olarak değerlendirilmektedir. Gerekli özen gösterilmeyen kırklı anneyi ve bebeğini alın ya da kırkın basacağı düşünülmektedir.³

İlçe köylerinde kırkı çıkmamış anne ve bebeğinin, kırk gün mezarının açık olacağına inanılmaktadır (KK-1)⁴. Tıp doktorları da doğumdan sonraki süreçte anne ve bebeğine özel önem gösterilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bunda lohusalık sürecindeki annelerin kan damarlarının açık ve olası kanamalara uygun olması etkin rol oynamaktadır (Abdurrezzak ve Kalafat, 2020a, s. 37-79).

Tıpta doğum ile başlayan ve ondan sonraki 6-8 haftalık süreci kapsayan dönemdeki kadına "postpartum evredeki kadın" ya da "lohusa" adı verilmektedir (Çevik ve Alan, 2020: 16). Bu süreçteki kadınlarda fizyolojik ve psikolojik değişimler yaşanmakta, kanama, enfeksiyon, yorgunluk, depresyon, uyku bozuklukları gibi sorunlar sıklıkla baş göstermekte ve bu dönemdeki kadınların sorunlarının önlenmesi veya giderilmesi için onlara çeşitli bakım hizmetleri verilmektedir (Bekmezci ve Meram, 2022, s.81-82).

Doğum sonrası süreçteki annenin yaşadığı sorunlara ek olarak, bebeğin henüz steril ve savunmasız olması, toplumun anneler ile bebeklerini korumak ve onları sağlıklı bir şekilde hayatta tutabilmek için çeşitli inanış ve uygulamalar geliştirmesine olanak sağlamıştır (Büyükokutan Töret, 2022, s. 19). Bu bağlamda Mucur'da al ve kırk basması etrafında teşekkül eden inanışlar ile lohusayı ve bebeğini korumak için yapılan uygulamalar şunlardır:

² Mucur'un tarihi mirasları hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Akyürek vd. 1997: 51-55.

³ Al basması ve kırk basması terimlerinin içerikleri, ilgili başlıkların altında izah edilecektir.

⁴Sözlü kaynakların künyeleri (KK-1, KK-2 ...) şeklinde gösterilmiştir. Kişiler hakkındaki ayrıntılı bilgilere makalenin sonunda, ad-soyad, doğum-ölüm tarihi, eğitim durumu, mesleği, ikamet yeri ve görüşme tarihi sıralamasıyla yer verilmiştir.

1.1. Al Basması ile İlgili İnanışlar ve Tedavi Yöntemleri

Al, kara iyelerden olduğu için zararlı bir iyedir. İnsanoğlu tarafından esir alındıktan sonra, onu esir alan aile, al ocağı olur ve al basmasına karşı şifa kaynağına dönüşür.

Mucur ve köylerinde, lohusa anneye ve bebeğine, kırk gün boyunca alkarısı, al kızı ya da al anası adı verilen ruhani bir varlığın musallat olacağına ve bu varlığın, anne ile bebeğinin ciğerlerini sökerek onları öldüreceğine inanılır. Bu durumun gerçekleşmesi hâline al basması adı verilmektedir.⁵ İlçede al basmasını gerçekleştiren varlıkların, peri ya da cin olduğu kabul edilmektedir (Yılmaz, 2008, s. 45; Ülger, 2010, s. 109).⁶ Belirtilenlerden dolayı, lohusa ve bebeği kırk gün boyunca yalnız bırakılmamaktadır.

Lohusayı ve bebeğini alkarısı adlı kötü ruhun etkisinden korumak için, al ocağı adı verilen ailelere gidilir. Bir ailenin al ocağı olabilmesi, o aileden bir kişinin alkarısını yakalamasına ve ondan kendi ailesine dokunmayacağına dair söz almasına bağlıdır.⁷

Al ocaklarından, kırmızı renkli eşarp, yazma, tülbent gibi örtüler alınır. Daha sonra bunlar, genellikle anne ile bebeğinin başına örtülür, yüzlerine sürülür, kollarına ya da başuçlarına bağlanır (Yılmaz, 2008, s. 45). Ayrıca, al ocağından alınan eski bir elbise veya gömlek parçası, lohusanın yastığının altına katılır ya da yakılarak lohusa ile bebeğine koklatılır (Ülger, 2010, s. 109; KK-1).

İlçede, lohusayı ve bebeğini alkarısının etkisinden kurtarmak için muhtelif eşyaların, araç- gereçlerin, yiyeceklerin ve giyeceklerin kullanıldığı saptanmıştır. Bu bağlamda lohusanın yastığının altına bıçak, ayna, iğne, ekmek, sarımsak, ıslanmaması ya da yıpranmaması için muşambaya sarılmış hamaylı; bebeğin yastığının altına da genellikle muşambaya sarılmış hamaylı ile bıçak konulmaktadır (KK-3). Bazı köylerde ise anne ve bebeğin yastıklarına, al boncuğu adı verilen kehribar türü boncuklar bağlanmaktadır (Ülger, 2010, s. 109).⁸

Koruyucu olduğuna inanıldığı için lohusanın ve bebeğinin yastıklarının altına konulan nesnelere, Anadolu Türk kültür coğrafyasının sair yerlerinde konulardan farklı değildir. Bu bağlamda bıçağın tercih edilmesi, onun demir/maden oluşundan ve silah özelliği taşımasındandır. Çünkü demirin, halk

⁵ Anadolu Türk kültür coğrafyasının sair yerlerinde al basması olarak adlandırılan durumun modern tıptaki adı depresyondur (Büyükokutan Töret ve Özdemir, 2022, s. 680).

⁶ Alkarısının cin taifesinden bir varlık olabileceği konusunda semavi dinlerde de bilgiler bulunmaktadır. İslamiyet, bu varlıklardan korunabilmek için Ayetel Kürsü, Felak ve Nas surelerinin okunması gerektiğine vurgu yapmaktadır (Kalafat, 2020a, s. 25, 142, 165).

⁷ Mucur'da, al ocağı olarak kabul gören aileler hakkında anlatılan memaratlar için bk. Yılmaz, 2008, s. 45; Ülger, 2010, s. 109.

⁸ Türk coğrafyasının muhtelif yerlerinde al karısından korunmak ve al basmasından kurtulmak için yapılan pratikler hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Büyükokutan Töret ve Özdemir, 2022, s. 682-683; Balkaya, 2016: s. 191-192.

kültüründe koruyucu özelliğine inanılmaktadır.⁹ İğne, özellikle kancalı/kilitli iğne, alkarısının yakalanmasına dair anlatılarda yer almaktadır (Kalafat, 2020b, s. 24, 42, 58, 79, 96). Ayrıca Anadolu’da soğanın kara iyelerin altını, sarımsağın ise gümüşü olduğuna dair çok sayıda efsane ve masal vardır (Kalafat, 2012a, s. 179-185).

Aynanın halk inanç tefekküründe sır içerikli bir derinliği bulunmaktadır. Tasavvufta ayna, *“kişinin kendisini, içinde fiziksel ve ruhsal olarak açıkça görebildiği dişil nesnedir [...] Hem estetik hem de gizemli olan ayna, hayranlık ve korku unsurlarını bünyesinde taşımaktadır. İnsanların ruhu, kendisini yüzü aracılığıyla dışa vurmaktadır. Yüz, ruhun kapısıdır. Yani biçim, özün aynasıdır.”* şeklinde değerlendirilmektedir (Sümer, 2017, s. 1373).

Alkarısından korunmak için yastık altına konulan al boncuğun bir yansıması da Artvin’de bulunmaktadır. Yöredeki bir inanca göre alkarısı, lohusanın odasına boynunda boncuklardan oluşan bir kolye ile ocağın bacasından örümcek kılığında girmektedir. Lohusanın bu kolyeyi kopararak edindiği boncuklar, alkarısına karşı koruyucu özellik taşımaktadır ve elde edilen bu boncuklara “bocuk” adı verilmektedir (KK-21).

Mucur’da alkarısının erkek kokusuna gelmeyeceğine dair yaygın bir inanç vardır. Bu nedenle lohusanın başucuna eşinin kıyafetleri, yastığının altına da eşinin iç çamaşırıları katılır. Ayrıca ilçede eşlerin, lohusa hanımlarının yanında uyuması gerektiğine dair yaygın bir inanç vardır (KK-1, KK-2, KK-3, KK-4, KK-7, KK-9).¹⁰

Alkarısının lohusanın tanıdığı bir kişinin sesini taklit ederek lohusaya uykusunda “Dışarı çık” diye seslenebileceğine, lohusanın da bu sese kulak verip uykusundan uyanıp dışarı çıkabileceğine inanılır. Bu durumun gerçekleşmemesi için lohusanın yanı boş bırakılmaz (KK-2).¹¹

Anadolu’da ses taklit ederek kara iyelerin insanları tuzağa düşürdükleri inancı yaygındır. Özellikle Bitlis yöresinden yapılmış bulgularda, kara iyelerin su kenarlarında oynayan çocuklara, annelerinin sesini taklit ederek seslendikleri ve onlara çok sevdikleri yiyeceklerden getirdiklerini söyleyerek çocukları yanlarına çekmeye çalıştıkları tespit edilmiştir (Kalafat, 2018a, s. 39-77). Ayrıca, içinde Kars ile Erzurum’un da bulunduğu birçok ilde dalgın ve yalnız yürüyen kişilerin arkalarından kara iyelerin taklit bir sesle seslendiklerine ve sesin görünmeyen

⁹ Bu bağlamda Anadolu’da “al”ın demirin sesinden bile korktuğuna dair inançlar derlenmiştir (Acıpayamlı, 1974, s. 120).

¹⁰ Belirtilen inanın, başka bir yansıması, Aras Vadisi ve Doğu Anadolu’nun orta bölgelerinde de görülmektedir. Zira bu bölgelerde hanımları doğumdayken eşleri, yarı bellerine kadar suya girip suyu hançerler. Böylece lohusanın eşinin, alkarısını öldürebileceğine inanılır. Keza lohusanın kapısından alkarısını korkutarak uzaklaştırmak için, erkek at kişnetilmekte ve ateş yakılmaktadır (Kalafat, 2010, s. 112).

¹¹ Mucur ve köylerindeki alan araştırması esnasında, beş kaynak kişinin böyle bir durumla karşılaştığı ancak lohusaların alkarısına doğru gitmelerine engel olduğuna dair anlatılar tespit edilmiştir (KK-1, KK-2, KK-3, KK-4, KK-6).

sahiplerinin, insanları bir uçuruma veya su kenarına sürükleyerek onların ölümüne yol açabileceklerine inanılmaktadır. Böyle hâllerde kendisine seslenen kişinin, sese yönelmemesi veya tuza gidiyorum demesi gerekmektedir. Bu inancın altında ise tuzun kara iyelere karşı koruyucu olduğuna dair bir başka inanç yer almaktadır (Kalafat, 2012a, s. 73-79).

Mucur ve köylerinde, alkarısının istediği şekle girebilen kılık değiştirmekte mahir bir varlık olduğuna inanılır. Bu bağlamda alandan alkarısının genellikle lohusaların yakınları kılığında görüldükleri, bazen de kedi, köpek gibi hayvanların kılıklarında lohusaların evlerine geldiklerine dair memoratlar tespit edilmiştir.¹² Bu nedenle, ilçede lohusa kadının yanına kedi, köpek gibi hayvanların alınmadığı saptanmıştır.¹³

Lohusa kadına selam gönderilmez çünkü selam gönderen kişinin, kırk gün alkarısının etkisinde kalacağına inanılır (KK-2). Aynı etkiden dolayı olsa gerek lohusanın kırkı çıkana kadar yüzü ile eli öpülmemekte; lohusa da bir başkasının elini ve yüzünü öpmemektedir (KK-1, KK-2).

Su başlarının, çeşmelerin ve samanlıkların alkarısının yuvası olduğuna inanıldığı için lohusa, kırk gün boyunca suya ve samanlığa gönderilmez. (KK-2). Bu inancın Anadolu'daki yansımalarını alkarısının lohusanın ciğerini sökerek su kenarında yıkamaya gittiğine, harabe ve değirmenleri yurt tuttuğuna dair anlatılan memoralarda görmek mümkündür (Kalafat 2010, s. 110).

Alkarısının ciğer ve et kokusuna geleceğine inanıldığı için lohusa kadının evine et ya da ciğer alınmaz. Aksi durumda kan, alkarısını çekecek ve al basması olayı gerçekleşecektir (KK-4).

Mucur'da tespit edilen “kanın alkarısını çekmesi” inancı, bu konuda yapılan çalışmalara yeni bir derinlik kazandırmaktadır. Bu bağlamda Küçükavak Köyü'nden yapılmış bir tespitte alkarısının söküp aldığı ciğeri yıkarken, “*İnsanoğlu bilse ki bu akan kandan henüz ölmüş kadının ağzına birkaç damla damlatılsa öldü sandıkları kadın tekrar hayata döner.*” şeklinde bir veri bulunmaktadır (Kalafat 2019, s. 18).¹⁴ Bu tespitte âlem değiştirme içerikli

¹² Bu bağlamda alandan üç memorat derlenmiştir. Bunlardan birinde alkarısının lohusanın eşi (KK-2), ikisinde ise kedi kılığına girdiği anlatılmaktadır (KK-3; KK-7). Memoralardan birinde anlatılan olağanüstü tecrübe şöyledir: Bir gün yeni doğum yapmış bir kedi, lohusanın evine girmiş ve bebeğini al basmıştır. Bebeklerinin günbegün zayıfladığını gören aile, bebeği nefesi kuvvetli bir hocaya götürmüş hoca, ocaktan aldığı külü, ince bir elekten elemiştir. Bu süreçte eleğin üzerinde al basan kedinin tüyleri belirmiştir. Elenen küller su ile karıştırıldıktan sonra al basan bebek, bu su ile yıkanmıştır. “Kırk ayıttırma” adı verilen bu yöntemle bebeğin aldan kurtularak sağlığına kavuştuğuna inanılmıştır (KK-3).

¹³ Kedi, köpek gibi hayvanların eve alınmama sebeplerinden biri de bu hayvanların pis yerlerde gezdikten sonra lohusa kadına ve bebeğine hastalık getirebileceğine olan inançtır (KK-1).

¹⁴ Küçükavak Köyü'nden yapılan tespiti burada vermek yararlı olacaktır: Köyde aniden bayılan lohusayı görmesi için bir din görevlisi eve çağrılır. O saatlerde köyden birisi, büyükçe bir kuşu, akarsu kenarında suya eğilmiş hâlde ve hararetle bir şey yıkarken gördüğünü din görevlisine anlatır. Kuş, pençesi ve gagası ile tuttuğu bir varlığı, suya çırpa çırpa yıkamaktadır. Olaya şahit olan adam, alkarısı hikâyelerini de dinlediğinden, kuşa benzettiği varlığı arkasından tutarak ona ne

bilinenlere katkı verecek hususlar da vardır. Alkarısı tarafından ciğeri sökülen kadının, doğal olarak ölmesi ve öteki âleme göçmesi beklenir. Ancak belirtilen anlatıda, kadına ait kanın tekrar su ile alınmasıyla onun cana gelebileceği anlatılmaktadır (Kalafat, 2019, s. 18-19).¹⁵ Ayrıca ilgili tespitlerin, alkarısını uzaklaştırma ve al basmasını sağaltma yöntemleri hakkında bilgi veren önemli veriler olduğu da söylenebilir.

Lohusanın mezarının kırk gün açık olacağına inanıldığından, kaldığı evin lambaları kırk gün boyunca açık bırakılır (KK-2).

1.2. Kırk Basması ile İlgili İnanışlar ve Tedavi Yöntemleri

Türk kültüründe kırklı olarak nitelendirilen canlıların, birbirlerini basabileceklerine ya da kara iyeler tarafından basılabileceklerine inanılmaktadır. Kırklılık sürecinde gerçekleşen bu basma olaylarına “kırk basması” adı verilmektedir. Kültürümüzde, “*Doğum kırkını yaşayan insandan bir canlı, ölüm kırkını yaşayan hayvanattan veya nebatattan kırklı bir canlı tarafından*” basılabilmektedir (Kalafat, 2018b, s. 43).

Mucur’da lohusayı ve bebeğini, kırk basmasından korumak için yapıldığı tespit edilen uygulamalar şunlardır:

Lohusa ve bebeği, kırk basmasından korunmak için yabancılara gösterilmez ve dışarı çıkarılmaz (KK-2).

Lohusa kadının ve bebeğinin yanına, uygun görülmeyen kişiler kabul edilmez. İlçe ve köylerinde regl dönemindeki kadınların, pis olduğuna dair inançtan dolayı bu dönemdeki kadınlara “kirli” denilmekte ve onların lohusayı ve bebeğini ziyaret etmelerine müsaade edilmemektedir. Aksi durumda yapılan ziyaretlere ise “üstüne gelmek” adı verilmektedir. Böyle bir durumla karşılaşan kırklı bebeğin çığığın düşeceğine, çıldıracağına, topuğunun delineceğine, vücudunda kırmızı lekelerin ve irin adı verilen iltihaplı yaraların oluşacağına inanılmaktadır (KK-1). Bu bağlamda alandan, kirli kadınların etkisiyle durmaksızın ağlamaya başlayan bebeklerin olduğuna dair veriler saptanmıştır (KK-3). Ağlayan bebeklerin

yaptığını söylemesini, yoksa kendisini öldüreceğini ifade eder. Alkarısı olduğu anlaşılan varlık, adama kendisini serbest bırakması hâlinde ailesinden hiç kimseye dokunmayacağına dair söz verdikten sonra şunları söyler:

“Sana saçından bir kıl vereceğim, bu kıl sizde bulunduğu sürece, size bizim âlemden kimse dokunamaz. Benim saçından alınmış bu kılı, o kadına götürün, ölmek üzere olan o kadın, ciğeri gövdesinden ayrılmış olmasına rağmen, henüz ölmeyip yaşamaktadır. Ben burada onun kanını suya akıttıkça o lohusa hanım kan kaybetmektedir, ben yıkamayı durdurdukça onun da kan kaybı duracaktır. Ancak senin hemen gidip o lohusanın başından bir saç teli koparman gerekir. Böylece o kadın kurtulur, sen de Al Ocağı olursun” der. Alkarısıyla anlaşan adam, söylenenleri yapar. Böylece hem lohusa kadını kurtarır hem de adamın ailesi al ocağı olur (Kalafat, 2019, s. 18-19).

¹⁵ Aynı inanışın Anadolu’nun başka illerinde de olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda ayrıntılı bilgi için bk. Abdurrezzak ve Kalafat, 2018, s. 132-135.

üzerlerine nazar dualarının okunarak ya da başlarında tuz çevrilerek tedavi edildikleri belirlenmiştir.¹⁶

Tuz çevirme işlemi temelde, ocak olan bir kadının avuç içine aldığı bir miktar tuzun, bebeğin başı üzerinde yedi defa çevrilmesine ve çevirme esnasında, “*Erdeşenler, merdeşenler, yeryüzünde kıpraşanlar, söyleyenin, dilleyenin tü gözüne tü gözüne tü tü tü...*” şeklinde söylediği dualara dayanmaktadır. (KK-3). Bebeğin başında çevrilen tuz, daha sonra mutfaktaki ocağın herhangi bir gözüne atılarak yakılır. Tuzun yandıkça göz şekline döndüğüne, çocuğun da esneyerek sağlığına kavuştuğuna inanılmaktadır (KK-3).¹⁷

Dalakçı Köyü’nde lohusa kadının ve bebeğinin yanına, adları kem gözlü ve art niyetli olarak nitelendirilmiş kişiler ile kirli kadınlar alınmaz. Kirli kadının lohusaya ve bebeğine nazar değdiğini anlatmak için, “*Fılan kişi üstüne geldi, onda oldu, yoosa bebek turp gimiydi*” denilir (Erbaş 2015, s. 148). Kem gözden kurtulmak için ise bebek ve annesi, “*Kırk bin kere maşallah*”¹⁸ denilerek bir nevi sigortalılır (Erbaş 2015, s. 148).

Kirli kadınların, kırklı bebekleri ziyaret etmelerinden sonra bebeklerin yüzlerinde kırmızı lekelerin, topuklarında da “topukçuk” adı verilen yaraların oluşacağına inanılır. Bunları tedavi etmek için aileler, bebeklerinin üstüne gelen kadınların elbiselerinden gizlice kestikleri kumaş parçalarını kullanırlar. Bu bağlamda kesilen kumaşın bebeğin yüzüne sürülmesiyle lekelerin; yakılıp bebeğe koklatılmasıyla da topukçuğun geçeceğine inanılmaktadır¹⁹ (KK-1).

Regl dönemindeki bir kadının, kırkı çıkmamış bir bebeğin yanına üç kere gelmesi durumunda, o bebeğin yaşamayacağına inanılır. Bu nedenle bebeğin ilk kakası, bir beze sarıldıktan sonra, kapı eşiğinin altına konulur (KK-1).²⁰

¹⁶ Tuzun görünmeyenlere karşı genel koruyucu olduğuna dair inancın Anadolu’da, Balkanlar’da ve Azerbaycan’da da yaygın olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda Azerbaycan’da damadın, bilhassa da gelinin başı etrafında kırılan tuz, toya katılanlara dağıtılmaktadır. Yine belirtilen coğrafyalarda otobüslerin görünen yerlerine kaya tuzu konularak, nazara karşı önlem alındığı saptanmıştır (Kalafat, 2012a, s. 73-79).

¹⁷ Anadolu halk inanışlarında göze geldiğine inanılan kişilerin üzerine dua okunur. Dua okuyan kişi esnemeye başlarsa “*öze gelmiş, nazar edenin gözü çıksın*” diyerek nazardan etkilenen kişiyi sağaltmaya çalışır. Bu sağaltma işleminde dua okuyanın, muayyen aralıklarla efsunlananın ya da nazardan etkilenenin yüzüne, şifa beklenen uzvuna ya da bütün vücuduna “*Tu-tu-tu*” lama yöntemiyle üç defa üflediği, üflemeden evvel de “*Tu-tu-tu Bismillah*” dediği bilinmektedir (Kalafat, 1993, s. 272-277).

¹⁸ Burada belirtmek gerekir ki, çalışmamıza konu olan kaynakta lohusayı ve bebeğini nazarın etkisinden korumak için, “*kırk bir buçuk kere maşallah*” denildiği ifade edilmektedir ancak yapılan araştırmalar sonucunda böyle bir söyleme hiç rastlanılmamış bunun yerine ilçede yaygın bir şekilde kullanılan “*kırk bin kere maşallah*” ifadesi ile karşılaşılmıştır. Bu nedenle, metin içinde yaygın kullanıma yer verilmiştir.

¹⁹ Nazar değdiğine inanılan kimsenin giysisinden gizlice bir parça kesilip tütsü yapılması inancı, Anadolu’nun sair bölgelerine de yer almaktadır. Bu bağlamda ayrıntılı bilgi için bk. Kalafat, 2010, s. 201.

²⁰ Anadolu’da olumlu ve olumsuz bazı uygulamalar için kapı ve eşiği özellikle seçilmektedir. Örneğin, genç kızların kismetini kapatmak maksadıyla eşiğin altına gizlice muska gömülmekte;

Kırklı anne ile bebeğini ziyaret etmelerinde sakınca görülenlerden biri de tıvgalı kadınlardır. Mucur'da çocuğu durmayan, bir başka ifadeyle daimi bir şekilde doğurduğu çocukları yaşamayan kadınlara “tıvgalı kadın” adı verilmektedir (KK-2). Burada belirtmek gerekir ki ilçede, deri hastalığına sahip hayvanlar da tıvgalı olarak nitelendirilmektedirler (KK-2). Bu nedenle, tıvgalı bir kadının ya da hayvanın, lohusanın ve bebeğinin yanına gelmesi durumunda bebeğin vücudunda yaraların çıkacağına, sürekli ağlayıp uyumayacağına ya da yaşamayacağına inanılmaktadır.²¹

Anne ve bebeğinde tıvgalı kadından kaynaklı oluştuğuna inanılan yaralar, kurşun döktürülerek tedavi edilmektedir (KK-4). Ayrıca kaya tuzuna benzer “zağ/zeğ taşı”nın da bu maksatla bebeğin dualar eşliğinde çevrildiği de tespit edilmiştir (KK-5).²² Bazen de yorgan iğnesi ile vücutta çıkan tıvgalar kestirilmektedir (KK-4).

Mucur halk inançlarında yaşamakta olan zağ/zeğ taşı inancı, Ağrı ve Kuzey Doğu Anadolu'nun birçok yerinde al taşı/tıbıkı taşı, göy taş, göy boncuk isimleri ile yaşamaktadır (Kalafat, 2020c, s. 356-366).

Kırk basan bebeklerin öleceğine, yürümeyeceğine ve gelişimini tamamlamayacağına inanılmaktadır (KK-2). Bu bağlamda kırk basan ve kırkı çıkmayan bir bebeğin gelişimindeki gerilikler, hacamat metodu ile tedavi edilmektedir. Hacamat metodunda küçük bir jilet parçası, bebeğin sırtına iğne batırılır gibi birkaç defa batırılmaktadır. Böylece bebeğin vücudundan kanın çıkması sağlanmaktadır. Çıkan kanın kötü olduğuna ve kırk basan kişinin kötü özelliklerini taşıdığına inanılmakta ve akan kanla birlikte bebeğin iyileşerek gelişeceği düşünülmektedir (KK-6).

Yeni doğan bebek, kırkı çıkana kadar yalnız bırakılmaz, bırakılırsa çocuğun yanına şeytanların geleceğine inanılmaktadır (KK-7).

Kırkı çıkmamış iki lohusa kadının ya da gelinin bir araya gelmesi durumunda birbirlerini basacaklarına inanılır. (KK-8). Böyle bir durumda iki kırklı kadın, kendi aralarında iğne, yazma gibi herhangi bir eşya değiş tokuşu yaparlar (KK-1).

kapıya domuz yağı sürülerek ev halkı, dışardan gelenlere soğuk gösterilmek istenmektedir. Ayrıca Anadolu'da kapıya sürülen bal ve yağ ile yeni gelinin uyumlu ve tatlı dilli olması amaçlanmaktadır. Belirtilen uygulamalarda özellikle kapının ve eşığının seçilmesi, ev iyesinin eşığın altında olduğuna olan inançtan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, Başkurdistan ve Tataristan'da konuklar, ev veya köyün eşığında ekmek ve tuzla karşılanmaktadırlar (Kalafat, 2012a, s. 73-79).

²¹ Şimdilerde pek itibar edilmiyor olsa da geçmişte kişioglunda, bilhassa da kadın kişide, evlenmesi gecikmiş olma, çok sayıda nikâhlanma, çocuk sahibi olamama veya çocuklarını kaybetme hâlleri de uğursuzluk olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla böyle kimselerin de tıvgalı kadınlar gibi kız istemeye veya kına gecesine uğursuzluk getirmesin diye götürülmediği bilinmektedir (Kalafat, 2012b, s. 67-76).

²²Başının üzerinde zağ taşı çevrilen bebeğin, etrafındaki musibetleri defedeceğine inanılmaktadır. Geçmişte ve günümüzün özellikle kırsal kesimlerinde, sadaka verilen paranın aynı amaçla önce baş etrafında çevrildiği bilinmektedir (Kalafat, 2011a, s. 125-210).

Bu uygulamalardaki temel gaye, basılmaktan korunmak ve baskından kaynaklanan zararlardan kurtulabilmektir (Abdurrezzak ve Kalafat 2020b, s. 35-51; Kalafat, 2018a, s. 30, 58, 72).

Lohusa kadının kırk gün boyunca karanlık ortamda bulunmasına izin verilmez. Bu nedenle lohusa geceleri ışığı açık bırakarak yatar (KK-8).

Kırkı çıkmamış yeni gelinin ve lohusanın ahıra, pis yerlere, cenaze ve düğün evlerine gitmelerine izin verilmez (KK-9).

Türk kültüründe yeni gelin de lohusa gibi kırk bağlantılı dönemler yaşamaktadır. Bu dönemler evliliğin ve lohusalığın kırkı inançlarını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, kırklı dönem içindeki gelinleri ve lohusa kadınları, hayvanların kırkının basacağına dair inançlar bulunmaktadır. Bu nedenle kırklı gelinler ve lohusalar, ahırdan uzak tutulurlar. Kara iyelerin loş, karanlık, havasız ve pis kokulu yerlerde yaşadıklarına dair inançlar, kırklı gelinlerin ve lohusaların bu mekânlardan sakındırılma nedenlerindedir. Onların cenaze evlerine gitmelerine izin verilmemesinin altında ise kırkı çıkmamış mevtanın onlara vereceği zararlara dair inançlar bulunmaktadır (Abdurrezzak ve Kalafat 2020b, s. 35-51).²³

Tespiti yapılan halk inançlarından hareketle adeta her canlının bir kırkının olduğu ve toplumun bu kırkların birbirine karışmaması için özel bir çaba gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu anlamda toplumun kültürel belleğinde “kırk” bir süreçten ziyade, basan, bastığı için de zararı olan bir varlık olarak düşünülmektedir. Dolayısıyla kırktaki pozitif ve negatif enerjinin, kırklıya özel olduğu söylenebilir.

Kırkı çıkmamış uyku hâlindeki bir bebeğin evinin önünden cenaze geçerse, bebeği kırk basacağına inanılır. Böyle bir durumda uyuyan bebek, hemen beşikten kaldırılarak kucağa alınır (KK-4).

Halk inançlarında, basma ve basılma konumunda olanlardan yukarıda olanın, aşağıda olanı basabileceğine inanılmaktadır. Bu bağlamda yapılan bazı uygulamalar şunlardır: Lohusanın bulunduğu eve, odaya, taze et ya da meyve getirilmez. Mecburiyet var ise anne, bebeğiyle birlikte odanın yukarı tarafına geçer ve bebeğini yukarıya kaldırır. Havale geçiren bebeğin poposu sıkıldıktan sonra bebek, yukarıya kaldırılır. Damat, özel gecesinde; cenaze, defnedilmeden önce; komutan, zaferden sonra; müderris ise tedrisata başlamadan önce havaya kaldırıp indirilir. Kut makamının yukarıda olduğu inancından kaynaklanan bu uygulamalar, günümüzde de asker uğurlamalarında, asker havaya kaldırılıp indirilerek yapılmaktadır (Kalafat, 1994, s. 46-48).

Kırkı çıkmamış bebeğin yirminci gününe “yarı kırk adı” verilmektedir. Yarı kırkı gelen çocuğa kırk basmasın diye banyo yaptırılır. Banyodan sonra çocuk gezmeye götürülür. Misafirlige gittiği evde, ev sahibi bebeğin koynuna bir yumurta koyar. Aksi takdirde bebeğin ileride hırsız olacağına inanılır (KK-2).

²³ Anadolu’da kırk basmasıyla ilgili benzer inanış ve uygulamalar hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Büyükokutan Töret, 2012, s. 271-276.

Lohusa kadının yastığının altına, bıçak, ayna, iğne, ekmek, sarımsak ve hamaylı konulur. Bebeğin yastığının altına da bahtı aydınlık olsun diye ayna, şeytan gelmesin diye ekmek, ıslanmaması için muşambaya sarılmış hamaylı, bıçak ve makas konulur (KK-10).

Kırklı bebeklere nazar değmesini engellemek için bebeğin yeleşine, omuz başlarına ve koltuk altlarına nazar muskası, iğde dalı, nazarlık, üzerlik otu veya mavi boncuk takılmaktadır (KK-11).

Kırklı bebeğin beşiği, kırkı çıkıncaya kadar boş sallanmaz. Ayrıca kırkı çıkmamış bebeği, beşiğine yatırıp kaldırıırken daima besmele çekilir. Lohusa da kendisini kırk basmaması için, her işine besmele ile başlar. (KK-12) Çünkü besmele ile cinlerin, beşik ve bebekten kaçacağına inanılmaktadır. Türk halk inançlarında oldukça yaygın olan bu uygulamalar, boş beşiği kara iyelerin sahiplenerek bebeği hastalandırmaması için yapılmaktadır (Abdurrezzak ve Kalafat 2020b, s. 35-51).

Kırklı bebek, “cinler musallat olmasın” diye yalnız bırakılmaz. Bebeği yalnız bırakmak zorunda kalanlar bebeği, yanına koydukları süpürge ile koruma altına alırlar (KK-3). Bu bağlamda Orhan Acıpayamalı da evdeki pislikleri temizlemeye yarayan süpürgeci, Anadolu’da, al adı altındaki kara iyeleri de temizleyeceğine dair bir algı oluşturduğunu ve ala karşı koruyucu güç olarak kullanıldığını tespit etmiştir (1974, s. 120).

Süpürge otu, etrafında inanç yumağı oluşturmuş ve sırrı yeterince açıklık kazanamamış üzerlik türünden bir bitkidir. Ancak süpürgeci kara iyelerden olan alkarsını uzaklaştırdığına dair anlatılar bulunmaktadır. Bu bağlamda derlenmiş bir anlatıda, alkarsı bir adam tarafından esir edilmiş ve onun ile yaptığı evlilikten bir bebeği olmuştur. Evlilik sürecinde alkarsı eşiyile bir anlaşma yapmış ve eşinden asla bebeğinin yatağının altına birikmiş zibile/süpürge dokundurmasını şart koşmuştur. Anlatıdaki olaylara paralel olarak Anadolu’daki çok sayıda yatırda, bilhassa da alkarsı sıkıntısıyla başvuru alan türbelerde muhakkak bir süpürge bulundurulduğu bilinmektedir. Türbeleri ziyarete gelen kişilerin, içeri alınmadan evvel, özel bir sedire yatırıldığı ve üzerlerinin süpürüldüğü görülmektedir. Ayrıca türbelere ziyaretçiler tarafından süpürge götürülmekte ve bu süpürgeler, ziyaretin sonunda türbelere bırakılmaktadır. Bu durum Anadolu’da alkarsından korunmak için süpürgeci kabul gördüğünü ispatlamaktadır (Kalafat, 2009, s. 43-55).

Kırk basmaması için kırklı bebek çok kalın giydirilmez ve bebeğin üzerine sıcak ekmek konulmaz (KK-1).

Lohusa kadının yıkanmış kıyafetleri ve bebeğinin bezi, kötü ruhlardan korunmak için gece dışarda bırakılmaz (KK-2). Bu uygulamanın temelinde eşğin içinin korumalı alan, dışının ise güvensiz alan olarak algılanması inancı yer almaktadır. Ayrıca bu uygulamada, gece karanlık olduğu için üç harflilerin ve iyelerin daha faal oldukları inancı da etkin rol oynamaktadır (Kalafat, 2020ç, s. 46, 50, 57, 60, 61, 103, 106, 116).

Kırkı çıkmamış bebeğin yanına gelen kadınlara “iyi olmaz” diye, eteklerini ve üzerlerini çırptırmazlar (KK-14). Çünkü etek silkmek, toplumda yaka silkmek türündendir ve tekin olmayan bir uygulama şekli olarak kabul edilmektedir. Uğursuzluğun, bir başka ifadeyle zihinde negatif olan durumların bebeğe geçeceğine olan inanç, toplumda bu davranışın yasaklanmasına neden olmuştur.

Mucurda al basması ve kırk basmasını tedavi etmek için yapılan pratikler, somut olarak nedenleri belirsiz, korku ve endişe temelli olduğu düşünülen hastalıkları tedavi etmek için uygulanan gelenekler olarak değerlendirilebilir (Bekki, 2021, s. 36).

1.3. Kırklama Töreni ve Kırklama Etrafında Teşekkül Eden İnanışlar

Kırklama töreni, lohusa kadını ve bebeğini arındırmak için yapılır. Bu tören, Sivas'ta “kırkını koyma”, Sinop'ta “kırklanma”, Denizli ve Malatya'da “kırk çıkarma”, Erzurum'da da “kırk dökme” adlarıyla bilinmektedir (Üçer, 1976, s. 11; Bayrı, 1940, s. 59; Erk, 1976, s. 101). Lohusa ve bebeği ancak kırklama töreniyle kırlandıktan sonra evden dışarıya çıkabilir (KK-1, KK-2, KK-3).

Mucur'da kırklama uygulaması, anne ve bebeğine paklık kazandıran ve arındırma anlamı taşıyan bir uygulamadır. Bu bağlamda kırklılık dönemi, bir kirlilik dönemidir. Ancak kırkı dökülen anne ve bebeği maddi ve manevi olarak paklanmaktadır. İlçede kırlandıktan sonra anne ve bebeğinin dışarıya çıkabilmesi, eşiği aşmak, güvenli olan bölgenin dışına çıkabilmek olarak algılanmaktadır.

Türk halk inanç zincirinde, eşiğin altında eşik iyesi bulunmaktadır. Bu iye, inanca göre içerdekileri dışarıya karşı korumaktadır. Kara iyeler karşısında kirliler, daha zayıf, daha fazla korumaya muhtaçtırlar. Bu nedenle arınmışlık, manevi anlamda güçlü olma hâlini temsil etmekte ve eşikten dışarıya çıkabilmek için manevi anlamda güçlenmek gerekmektedir (Kalafat, 2010, s. 180-182).²⁴

Kırklama uygulaması, genellikle erkek bebekler için doğumun kırkıncı, kırk birinci ya da kırk ikinci gününde; kız bebekler için ise doğumun otuz dokuzuncu gününde yapılmaktadır. Bunda, kadınların erkeklerden bazı özellikleri bakımından eksik olduklarına dair düşünceler ile erkek bebeklerin, aileleri tarafından akıllı, bir başka ifadeyle “kırk fikir” olacaklarına dair inanç yer almaktadır (KK-1, KK-2, KK-3, KK-4, KK-5, KK-6, KK-8, KK-9).

Erkek ve kız çocuklarının farklı sürelerde kırklanmaları ve arı hâle gelmiş olmaları tespiti, önemli bir bulgudur. Bu bulgu, halk inançlarındaki er kişi ve kadın kişi anlamlandırmalarında yeni bir veri olarak alınabilir. Çünkü kırkı çıkmamış iki bebeğin bir araya gelmesi durumunda, aralarındaki basma ve basılma hâllerinde de erkek bebeğin kırkının, kız bebeği basabileceğine dair veriler bulunmaktadır. Keza iki kırklı annenin bir araya geldiği durumlarda da

²⁴ Türklerde özellikle evliliğe bağlı inanış ve uygulamalarda eşiğin yeri hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Büyükokutan Töret, 2016, s. 435-448.

erkek annesinin kırkının, kız annesini basacağına dair inancın yaygınlığı er kişi ve kadın kişi anlamlandırmaları içinde değerlendirilebilir (Kalafat, 2020b, s. 17-40).

Kırklama ya da kırk çıkarma işlemi, genellikle lohusanın kaynanası, annesi gibi tecrübeli akrabalarından en az iki kişi tarafından yapılır. Genellikle çakıl taşı büyüklüğündeki kırk adet taş toplanarak yıkanır. Lohusanın ve bebeğinin banyo yapacağı kırklama suyu, kazan gibi büyük bir kaba konularak kaynatılır. Kaynatılan su, önce anne ve bebek için iltılır. Daha sonra ılık suyun içine, bebeğin taş gibi sağlam olması ve dünyada yurt edinebilmesi için kırk taş, sağlıklı ve güçlü olması amacıyla demir para, zengin olması için çeyrek, yarım ya da tam altın, bahtının aydınlık olması için ayna, ömrünün bereketli geçmesi için bir yemek kaşığı veya bir avuç kadar çörek otu, pirinç, buğday gibi tahıllar, bebeğe nazar değmemesi için de göğ boncuk adı verilen nazar boncuğu atılır. Ardından bebek, teşt ya da leğen adı verilen plastik ve geniş bir yıkama kabının içine konulur. Vücudunun üzerine kevgir, elek, kalbur gibi çok deliği olan²⁵ bir kap tutulur. Kırklama suyundan alınan bir miktar su, bu delikli kapların üzerinden dualar eşliğinde üç defa dökülür. Her döküşte üç defa, “kırk çık, kırk çık, kırk çık” denilerek bebeğin kırkılması yapılır (KK-1, KK-2, KK-3, KK-4, KK-5, KK-6, KK-8, KK-9). Uygulamada kırka hitaben kullanılan, “kırk çık” ifadesinden, kırklılık sürecinin anne ve bebeğinden çıkması istenilen, kalması istenilmeyen kötü bir varlıktan ayrılma süreci olduğu anlaşılmaktadır. Çıkması istenilen hâl ise ak iye değil karadır, pak değil, kirdir yani kirlilik durumudur.

Kırklama pratiğinde yer alan objeler üzerinde kısa açıklamalarla durmak, uygulamanın sistematiğine açıklık kazandırılabilir için önemli olacaktır. Bu bağlamda pratikte yer alan taşın ağırlığı ve sert yapısı nedeniyle sağlığı ve gücü çağrıştırdığı söylenebilir. Doğu Anadolu’da, gelin kızı baba evinden çıkarırken onun yeni evinde ağır olması, evini eşliğini bilmesi ve zamanlı zamansız baba evine koşup gitmemesi için cebine taş konulmasının; yağmur duası esnasında, dere yatağından kırk çakıl taşının toplanarak yıkanması ve her birine bir ihlas suresi okunduktan sonra taşların toplu hâlde akarsuya atılmasının da aynı ağırlık ve sağlamlık inancından kaynaklandığı söylenebilir. Keza (Kalafat 2010, s. 78-91, 173, 351).

Günümüzde kırklama töreni için hazırlanan suyun içine, yeni inanış ve temennilerin ışığında, çeşitli eşyaların atıldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, kırklanacak bebeğin genellikle “bebek küveti” adı verilen plastik ve yayvan bir kabın içinde yıkandığı belirlenmiştir. Bu küvetin içindeki filenin üzerine de bebeğin imanlı olması için tespih, doktor olması için iğne, öğretmen olması için kalem, bakımlı olması için tarak, ömrünün çiçek gibi güzel olması için çiçek, ailesinin sözünü dinlemesi için ebeveynlerinin alyansları, zengin olması için Türk

²⁵ Buradaki kabın çok delikli olmasının nedeni, kırklama işleminde kullanılan araç gereçlerde de kırk sayısına ulaşma isteği olabilir. Bu bağlamda çok delikli kabın, insanların zihninde kırk delikli kabı çağrıştırdığı ve onları kırk sayısına ulaşmış olmanın vereceği psikolojik haz ile rahatlattığı söylenebilir. Kullanılan kabın delikli olmasının bir başka nedeni de bebeğin üzerine dökülecek suyun baskısını ve hızını azaltmak olabilir.

Suya atılan bozuk paralar da bebeğin başı gözü sadakası olsun diye, maddi durumu iyi olmayan birine verilir (KK-1, KK-2, KK-3, KK-4, KK-5, KK-8).

Kırklama işlemine bazı köylerde çimme adı verilmektedir.²⁶ Çimme işlemi gerçekleştirilenler, bebeğin annesine “Bebeği biz çimdirdik, sende şu suyla bi çim” diyerek kırklama suyunun kalanını anneye verirler (KK-2). Anne bu su ile banyo yaparak gusül abdesti alır. Banyodan artan su da dualı olduğu için insan ayağının değmeyeceği duvar diplerine dökülür (KK-1, KK-2, KK-3, KK-4, KK-5, KK-8).²⁷

1.3.1. Kırklama Töreni Sonrasında Yapılan Uygulama ve İnanışlar

1.3.1.1. Kırk Kovalama

Kırklama töreninden sonra bebeğin evinden bir komşusunun ya da akrabasının evine götürülmesine “kırk kovalama” adı verilmektedir. Yakınları tarafından giydirilerek kucaklanan bebek, götürüldüğü hanede sevgi ile karşılanır. Evin hanımı, bebeğin sağlıklı olması için eline demir kaşık verir. Gelecekte zürriyetli ve çocuklu olması için de koynuna yumurta katar.²⁸ Bebekte öğme adı verilen tiksinti hastalığı oluşmasını diye, bebeğin alınına un sürer. Bunlara ek olarak bebeğin omzuna para, altın, patik çorap gibi hediyeler takılarak kırk kovalaması hayırlanmaktadır (KK-1, KK-2, KK-5, KK-6, KK-10, KK-11).

1.3.1.2. Bebek Göre

Kırkı çıkmış bebeğin ailesine yapılan hayırlı olsun ziyaretine “bebek göre” adı verilmektedir. Ziyarete gelenler, ebeveynleri dünyaya getirdikleri bebeklerinden dolayı kutlarlar; anne ile bebeğine çeşitli hediyeler ve yiyecekler götürürler. Bunlar para, altın gibi ekonomik değeri yüksek hediyeler olabileceği gibi çocuğun beslenme ve giyinme ihtiyaçlarına yönelik hediyeler de olabilir (KK-1, KK-2, KK-5, KK-6, KK-10, KK-11).

2. Ölümünden Sonraki İnanış ve Uygulamalarda Kırk Sayısı

Hayatta insanlar için önem teşkil eden olaylardan biri de ölümdür. Önemli her olayda olduğu gibi ölüm olayı etrafında da muhtelif âdetler, inanış ve uygulamalar teşekkül etmiştir. Uygulamaları ve inanışları kendi içinde ölüm öncesi, ölüm anı ve ölüm sonrası olmak üzere üç başlığa ayırmak mümkündür. Ancak çalışmamızın konusu olan kırklama geleneğine, sadece ölümden sonraki uygulama ve inanışlarda rastlanmıştır. Bu bağlamda, Mucur’da ölümden sonra

²⁶ Aras Vadisi Türk kültür coğrafyasında da çimme ve çimdirmeye kelimeleri yıkama anlamında kullanılmaktadır (Makas ve Kalafat, 2016, s. 145).

²⁷ Su, Türk kültüründe mukaddesler arasında sayılır. Bu nedenle Allah’ın “Rahmet” sıfatıyla anılır, yaşamın ve bereketin kaynağı olarak nitelendirilir (Makas ve Kalafat, 2016, s. 11).

²⁸ Bebeğin koynuna yumurta konulması inancı Anadolu’da çok yaygın bir inançtır. Ayrıca, Türk kültüründe yumurta etrafında çok sayıda inanç oluşmuştur. Yumurta, akşamdan sonra evin eşliğinden dışarı çıkarılmayan besinlerdendir. Bunda yumurtanın halk tefekküründe çoğalmayı temsil etmesi etkin rol oynamaktadır. Bu nedenle yumurtanın, tıpkı maya gibi hane dışına verilmesine hoş bakılmaz (Kalafat, 2012a, s. 101-123).

yapılan uygulamalar ve davranışlarda “kırk” sayısına ve “kırklama” geleneğine dair tespitler ve değerlendirmeler şunlardır:

Cenaze evi, yas evidir. Ölen kişinin yakınları, ölümün getirdiği acıyı kırk gün boyunca yas tutarak yaşarlar. Yas süresinin, kırk gün olmasının nedeni, bizce vefat eden kişiye duyulan saygıyı göstermek, ölümlle gelen acıdan ve ağırlıktan uzaklaşmak içindir. Çünkü ilçede yaşayanlar, yaşlı aile fertlerinin davranışlarında ölen kişiye duyulan saygıyı ve üzüntüyü görmek isterler. Bu nedenle vefat eden kişinin yakınları, kırk gün boyunca şenlik içeren nişan, düğün gibi kutlamaların yapıldığı ortamlara katılmazlar, televizyon izlemez, misafirlğe ve gezmeye gitmezler. Bayramlarda bile akraba ziyaretlerinde bulunmazlar. Ancak akrabalar, yaşlı aile fertlerini ziyarete gelirler. Yaşlı ailenin çevresinde yaşayanlar da ailenin acısına ve ölüye duydukları saygıyı, onların yanında daha ağır davranışlar sergileyerek gösterirler. Dolayısıyla yaşlı ailenin yanında çok gülmezler, oynamazlar, düğünlerinde bile davul çaldırmazlar (KK-1, KK-2, KK-3, KK-4, KK-5, KK-6).

Toplum bir erkeğin, hanımının kırkı çıkmadan yeniden evlenmesine ve mevtanın kırkı çıkmadan çocukları veya akrabaları arasında malının paylaşılmasına hoş gözle bakmaz.²⁹ Tasvip edilmeyen bu davranışları yapanlara ise “Rahmetlinin kemikleri sızladı” diyerek serzenişte bulunur³⁰ (KK-15, KK-16).

Rahmetlinin kemikleri sızlar inancı, ölen kimsenin ruhunun ölmediği ve varlığını devam ettirdiği inancının bir göstergesidir. Bu bağlamda mevtanın kabrinde ışığı sönmessin ve mevtta karanlıkta kalmasın diye, cenaze evinin ışıkları, kırk gece boyunca söndürülmez. Işığı açık bırakmanın bir diğer sebebi de ölen kişinin ruhunun, kırk gün boyunca evini dolaşacağına dair inançtır³¹ (KK-1, KK-9).

Batı Türklüğü halk inançlarında ölenin ruhunun Cuma geceleri, evini ziyarete geldiğine ve evindeki yaşamın İslam’a uygunluğu ile mutlu olduğuna inanılır. Bu nedenle mevtanın yakınları, Cuma akşamları Kur’an-ı Kerim okumaya gayret ederler. Ayrıca gıyabında, “*toprak haber götürür*” diye konuşmak istemezler (Abdurrezzak ve Kalafat, s. 2020a, s. 108). Belirtilenlerin temelinde Eski Türk

²⁹ Ölümünden sonraki kırk günlük yas sürecinde, eşi vefat eden bireylerin tasvip edilmeyen diğer davranışları hakkında bilgi edinmek için bk. Büyükokutan Töret, 2007, s. 76-77.

³⁰ Bu inanın altında Carl Gustav Jung’un kolektif bilinçaltının arketiplerinden “personanın” etkileri bulunmaktadır. Persona arketipi, toplumun ortak normlarını barındıran bir arketiptir. Her toplum, bireylerine farklı farklı roller biçerek kültürel değerlerine ve normlarına bağlı bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Bu nedenle biçtiği rollere uygun davranışları idealize ederek benimser, aksini yapanları da ayıplayarak dışlar. Yaşlı ailenin toplumun beklediği davranışlara uygun hareket etmesi, aile bireylerinin “persona” arketipine göre davranış geliştirdiklerini göstermektedir (Yılmaz, 2020, s. 55-57).

³¹ Bu inanın bir yansıması, Elazığ’dan derlenen “Ateşkâr Oğlan” masalında bulunmaktadır. Masalda bir baba, üç oğluna üçer gün arayla mezarının başını beklemelerini vasiyet etmiştir. Babalarının vefatından sonra oğulları, ellerindeki çıralarla ve sırasıyla vasiyeti gerçekleştirmek için mezara gelirler. Çırası sönen küçük çocuk büyüklerinin aksine ateş aramak için yolculuğa çıkar. Masalın belirtilen bölümlerinin, Mucur’daki halk inancıyla bağlantılı bölümler olduğu söylenebilir (Günay, 1975, s. 300-306).

inançlarından biri olan “tul inancı” bulunmaktadır. Bu inanca göre ölüm ile ruh ölmekte, dünyadaki yakınlarının yaşantılarından etkilenmekte ve onlarla genellikle rüya aracılığıyla iletişime geçmektedir (Kalafat, 2015, s. 19-33).

Mucur ve köylerinde uyuyan ya da dinlenmek maksadıyla uzanan kişiler, ölünün ağırlığı kendilerini basmasın diye sala verilirken ayağa kalkarlar, cenaze geçişi esnasında da uyandırılırlar (KK-11). Bu durum, Türk kültüründe uyku hâlinin gaflet anı olarak tanımlanmasındandır. Zira uyku hâline “yarı ölüm” adı verilmekte ve uykunun ölümle yaşam arasında bir yerde olduğu söylenmektedir (Kalafat, 2018b, s. 39, 41).

İlçede ağırlık ile yas rengi olan siyah arasında bir bağlantı kurulmaktadır. Şöyle ki sarı, kırmızı, mavi gibi renkler canlı; kahverengi, gri, lacivert, siyah gibi koyu renkler ağır renkler olarak kabul edilmektedir. Bu kabulden dolayı yaşlı kadınların yaşlarının ağırlığına yaraşır renkler tercih etmeleri, mevtanın yakınlarının da kırk gün boyunca en ağır renk olarak kabul görmüş siyah kıyafetler giymeleri, bir başka ifadeyle karalar bağlamaları gerekmektedir (KK-3, KK-4, KK-6, KK-8).

Yas süresinin kırk gün olması, yasin kara, kem ve keder içerikli olmasındandır. Kara, kederin rengi olduğu için ölüm kara ile ilişkilendirilir. Anadolu’da sıklıkla söylenen, “Kara yere giresin” kargışı, “ölesin” anlamına gelen kara ile ölüm arasındaki ilişkiyi açıklayan bir intizardır. Yine Anadolu’da, mezarın kara yer, mezarlığın da karadağ anlamında kullanıldığı da bilinen bir gerçektir. “Kara güne kalasın”, “karalara gelesin” kargışları da bu bağlamda değerlendirilebilecek diğer kargışlardır.

Ölü evine kırk gün boyunca adeta günlük hayatı durduran bir toprak olma özelliğine sahip, ölü toprağının serpildiğine inanılmaktadır.³² Bu inançtaki kırk günlük sürecin, ölü toprağının verdiği ağırlıktan kurtulma ve arınma süreci olduğu söylenebilir. Sürecin sonundaki arınma, bir nevi ölümün ve ölümle gelen acının ruhlarda bıraktığı ağırlıktan arınmadır.

Mevtanın yakınları, kırk gün boyunca Kur’an-Kerim okuyarak mevtaya hatim indirmesi için bir cami hocası ile anlaşılır. Cami hocası, vefat eden kişinin kırk ekmeğine kadar bir hatim indirir. Kırk ekmeğinde de bu hatimi ölünün ruhuna bağışlar (KK-10, KK-15).

Ölen kişinin ardından cenaze evinde sırasıyla üçü, yedisi ve kırkı adları altında yemek verilir. Bu uygulamayı gerçekleştiren kişiler, “Ölünün ağzının köpüğünü alıyoruz” derler. Yemeğin verilmemesi durumunda, mevtanın ahiret hayatında zorlanacağına inanırlar (KK-2).

³² Bu bağlamda Aras Vadisi’nde tespit edilen ölü toprağının sakinleştiren, pasifleştiren ve durgunlaştıran özelliklerine dair inanışlar oldukça dikkat çekicidir. Çünkü bölgede ölü toprağının bu özelliklerini bilen hırsızlar, soyacakları evde yaşayanları uyandırmadan önce mezarlıktan getirdikleri toprakları evin bahçesine ya da eşğine serperler. Hırsızlık sonrasında uykudan uyanan ev halkına efratları, “Üzerinize ölü toprağı mı serpilmişti” diyerek seslenirler. Bu örnek, ölü toprağının insanlar üzerindeki etkisine dair inancı vurgulaması bakımından önem arz etmektedir (Makas ve Kalafat 2016, s. 95).

Ölümünden kırk gün sonra dağıtılan ekmeğe kırk ekmeği, verilen yemeğe de kırk yemeği adları verilmektedir (KK-15). Kırk ekmeği genellikle fırınlarda yaptırılan tekli ve küçük pidelerden oluşmaktadır. En az kırk tane olmasına özen gösterilen bu pidelerin üzerine, ekseriyetle evde yapılmış un helvası³³ ya da küçük boy hazır paketlerdeki tahin helvası konulur. Ardından üzerine helva katılmış pideler, sinilerle konu komşuya dağıtılır (KK-16). Dağıtma esnasında, kırk yemeği verecek olan aileler, yemeğin gününü ve saatini komşulara belirtirler. Kırk ekmeğini alanlar da “Rahmetlinin ağzında bulunsun, Allah kabul etsin” diye yastı aileye dua ederler (KK-12). Kırk ekmeğini alan ya da kırk yemeğini yiyen kişilerin, ölen kişinin yakınlarına bazen, “Işığınız sönmeyin” diye dua ettikleri de tespit edilmiştir (KK-16). Bu temenninin, o evden bir daha cenaze çıkmasını ve o ailenin soyu sürsün diye söylenmiş olabileceği düşünülebilir. Çünkü ilçe ve köylerinde, bir ailenin soyunun kuruması için tüm yakınların ölsün anlamında, “Işığın sönsün” bedduasının kullanıldığı da saptanmıştır (Erbaş, 2015, s. 351).

3. Muhtelif Halk İnanış ve Uygulamalarında Kırklama

Halk inançları, belirli ihtiyaçlara binaen ortaya çıkmakta ve bu ihtiyaçları karşılayabildikleri ölçüde yaşamaktadırlar. Öyle ki inançlarla belirlenen kurallara uymayanların ya da yapılması kutsal sayılan ritüelleri yerine getirmeyenlerin kötü durumlarla karşılaşacaklarına inanılmaktadır. Bu bağlamda bir inancın, bir başka inançla pekiştirilerek etki gücünün artırılmaya çalışıldığı söylenebilir. Adeta iç içe geçmiş sarmal bir zincir gibi birbirine bağlanan bu inançların temelinde, insanın güvenlik kaygısı, korku duygusu, gelecek endişesi, gerçekleşmesi istenen arzuları ve temennileri bulunmaktadır.

Mucur ve köylerinden tespit edilen diğer halk inanışlarındaki kırklama uygulamaları şöyledir:

Birine domuz diyen kişinin kırk gün ibadetinin kabul olmayacağına, evinden bereketin gideceğine ve ocağında pişen etin domuz eti tadında olacağına inanılır (Yılmaz, 2008, s. 44; KK-1, KK-11).

Bebeğin kırkı çıkmadan tırnağı kesilmez, kesilirse ya arsız ya da hırsız olacağına inanılır. Bu nedenle bebeğin tırnakları annesini ve kendi yüzünü çizmesin diye ellerine eldiven takılır (KK-1, KK-2, KK-4).

Kırkı çıkmamış bebek, banyo yaptırıldıktan hemen sonra emzirilmez. Emzirilmesi durumunda, bebeğin ağzının kokacağına inanılır (KK-2, KK-7).

Günah kabul edildiği için kırklı bebeğin üzerinden atlanılmaz ve geçilmez (KK-1, KK-2, KK-3). Bu uygulamanın temelinde basık inancı vardır. Anadolu’da yaygın olan basık inancına göre, üzerinden atlanılan bebeği, atlayan kişi basar ve bebek gelişemez. Atlama olayı gerçekleşmiş ise bebeğin basık olmaması için üzerinden atlayan kişinin ters istikamette tekrar atlanması gerekir (KK-1, KK-2, KK-6).

³³ Ölen kişinin ardından un helvası kavrularak dağıtılmasının temel sebebi, kavrulması esnasında çıkan tatlı kokunun ve helvadan yiyen kişilerin sevaplarının mevtanın ruhunu memnun edeceğine dair inanışlardır (Kalafat, 2010, s. 143).

Kırkı çıkmamış kadının turşu yapmasına, turşu yapılan yerde bulunmasına ve turşuya el vurmasına müsaade edilmez. Aksi durumda yapılan turşunun bozulacağına inanılır (KK-1, KK-2, KK-3, KK-4, KK-6, KK-7, KK-9). Bu uygulamaların temelinde kirli kadınların, turşunun mayalanmasının gerçekleşmesine engel olacakları inancı bulunmaktadır (KK-2, KK-4).

Yakınları arasında kırklı kadının, lohusa hakkına sahip olduğuna inanılır. Bundan dolayı, yakınlarının lohusaya süt, yumurta, çorba gibi yiyecek ve içecekleri götürmeleri gerekir. Eğer lohusanın bebeği erkek ise lohusa hakkı olarak hoşmerim ya da kuymak adlı yiyecekler yapılır ve lohusanın eşliğinden içeri girilmeden, kapıdan verilir. Böylece erkek bebek annesi ödüllendirilir (KK-2, KK-4, KK-6, KK-7, KK-10, KK-11). Mucur'dan elde edilen bu veriler, Anadolu'da yerikleme/aşerme sürecindeki hanımların, canının çektiği yiyeceğin temini gerektiği inancıyla ilişkilendirilebilir. Bu inançta, hamilenin aşerdiği yiyeceklerin temin edilemediği hâllerde günah işlenmiş olacağına, temin edilebilmesi hâlinde de sevaba girileceğine inanılmaktadır (Kalafat, 2011b, s. 169-172).

Kırkı çıkmayan lohusa kadının eşiyle birliktelik yaşaması günah sayılır (KK-1, KK-2, KK-3, KK-4, KK-5, KK-6).

Cenazeyi kırk adım taşıyanın kırk büyük günahının, Cuma günü tırnaklarını kesenin de bir sonraki Cuma'ya kadar kırk küçük günahının af olacağına inanılır (KK-2, KK-4).

Fala bakanın da baktıranın da kırk gün ibadetinin kabul olmayacağına inanılır (KK-1, KK-2, KK-3, KK-4, KK-6, KK-7, KK-8).

Bebeğin göbeğinin kesildiği makasın ağzı, bebek ölmesin diye kırk gün boyunca açılmaz (KK-10).

Kırklı bebeğin suyunu meleklerin verdiğine inanıldığı için bu süre zarfında bebeğe su verilmez (Ülger, 2010, s. 111).

Küçük abdestini banyoya yapan kişinin kırk gün unutkanlık yaşayacağına inanılır (KK-10).

Gerçekleşmesi çok arzu edilen duaların kırk gün ya da kırk kez tekrar edilmesiyle gerçekleşeceğine inanılır (KK-2, KK-3, KK-4, KK-6). Bu bağlamda kırk gün deli denilen bir insanın, delireceği düşünülür (KK-2, KK-3, KK-4, KK-6).

Elde çıkan siğili yok etmek için "kırk düğüm" uygulamasına başvurulur. Bu uygulama genellikle çarşamba günleri yapılır. "Yalangı" adı verilen bir bitki ile sarımsak ezilerek karıştırılır. Karışım, siğilin üzerine sürüldükten sonra, siğile bir ip bağlanır. Bağlanan ipe dualar eşliğinde kırk düğüm atılır. Uygulamadan bir süre sonra, etrafına sarılan ipe birlikte siğilin düşeceğine inanılır (KK-2, KK-3, KK-4).

Anadolu'da ip bağlanarak bir hastalığı sağaltma işlevinin temelinde göçürme uygulaması vardır. Bu uygulama ile "*hastalığın, başka bir canlıya veya nesneye aktarılması*" sağlanır (Karaoğlan, 2017, s. 371). Şamanizm etkisiyle gelişen bu

uygulama ile bireyi rahatsızlandıran enerjinin hastanın etrafında dolaştırılan nesneye geçeceğine inanılır (İnan, 1998, s. 455, 478). Mucur'da uygulanan kırk düğüm uygulamasının da göçürme amacıyla yapıldığı söylenebilir. Ancak burada atılan düğümün kırk defa tekrarlanmasındaki amil, bizce uygulamaya büyüsel, tedavi edici ve dinsel bir etki katmaktır.

4. Atasözleri ve Kalıplaşmış İfadelerde Kırklama

Atasözleri, deyimler gibi kalıplaşmış ifadeler, nesilden nesile geleneklerin ve inanışların aktarımında önem arz ederler. Bu bağlamda Emin Özdemir'in, "*Her ulusun atasözleri, kendi varlığının ve benliğinin aynasıdır. Atasözlerinde bir ulusun düşünceleri, yaşayışları, inanışları, gelenekleri görülür. Atasözleri ulusların zekâlarındaki keskinliği, hayallerindeki genişliği, duygularındaki inceliği belirten en değerli örnekleridir. Bu sözler, derin felsefelerden başka güzel buluşlarla, parlak nüktelerle, ince alaylarla, sert taşlamalarla doludur. Böylece her atasözü kendi ulusunun damgasını taşır*" (1973, s. 83) sözleri oldukça önemli ve dikkat çekicidir.

Anlaşılabileceği üzere kalıplaşmış ifadeler aracılığıyla bir toplumun geleneklerine ve kimliğine dair veriler elde edilebilir. Çalışmanın bu bölümünde, Mucur'dan derlenen kalıplaşmış ifadelerdeki kırk sayısının yeri ve önemi izah edilecektir.³⁴ Eldeki veriler ışığında derlenen kalıplaşmış ifadelerde, kırk sayısının tekrar, çokluk, zorluk, süreç, fırsat, imkan, yokluk gibi durumları pekiştirmek için kullanılan bir formel olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda tespit edilen veriler şunlardır:

4.1. Atasözlerinde Kırk Sayısı

1. Bir kişinin azığı kırk kişiyi aç koyar (KK-2).
2. Kırk gün kar yağar, bir gün av olur, o gün de tazının ayağı kırılır (KK-15).
3. İnsan kırkına kadar boğazından büyür, kırkıktan sonra boğazından ölür (KK-3).
4. Boğaz kırk boğumdur düşün de konuş (KK-3).
5. Köylünün karnını yarsan kırk tane bu yalcık bildircik* çıkar (KK-15).
6. Köylünün karnını yarmışlar kırk tane gelecek zaman çıkmış (KK-5).
7. Güzel yüze kırk günde doyulur da güzel huya, kırk yılda doyulmaz (KK-7).

³⁴ Kırk sayısı Türk kültüründe halk inanışları, atasözleri ve kalıplaşmış ifadelerin yanı sıra Kırkağaç (Manisa), Kırk Kızlar Kümbeti (Tokat/Niksar), Kırk Geçit Bucağı (Van/Gürpınar) gibi yer, bölge ve tarihi eser adlarında; beklemenin, hazırlığın, cezanın ve denemenin sayısı olarak Kitab-ı Mukaddes'te ve köklü dönüşümlerin sembolik ifadelerinde geçmişten günümüze kullanılmaktadır. Bu bağlamda kırk sayısının yüklediği değerler ve kaynakları hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Güvenç, 2009, s. 85-97.

* bildircik: Bir önceki yıl

8. Bir kuş bir dala kırk yılda bir konar, bir daha konuncaya dek ya dal kurur ya kuş ölür (KK-15).
9. Dünya kırk kuplu kazan, ucundan tut, sen de kazan (KK-15).
10. Bir iplik çeksen kırk yamalık dökülür (KK-4).
11. Kırkından sonra azanı teneşir paklar (KK-8).
12. Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır (KK-6).
13. Ayının kırk türküsü varmış, kırkı da ahlat* üzerineymiş (KK-3).
14. Dost kırk yılda, düşman bir günde kazanılır (KK-8).
15. Tosbağa* kırk yıl sonra intikam almış, ne kadar er oldu demiş (KK-4).
16. Düşman kırk yıl sonra intikam almış, ne kadar er oldu demiş (KK-3).
17. Kitli kapı, kırk kazayı savar* (KK-2).
18. Delinin biri kuyuya bir taş atmış, kırk akıllı çıkaramamış (KK-11).
19. Dünyanın kırk türlü hâli vardır (KK-4).

4.2. Kalıplaşmış İfadelerde Kırk Sayısı

1. Sürekli engel çıkaran ve işi yokuşa süren insanlar, “kırk şart koşuyorsun” ya da “kırk dereden su getiriyorsun” ifadeleriyle tanımlanırlar (KK-15).
2. Üst üste kıyafet giyenler, “kırk kat astap giymişsin” ifadesi ile betimlenirler (KK-4).
3. Çok kurnaz ve plancı insanlar, “kafasında kırk tilki dolaşiyor” cümlesiyle tanımlanırlar (KK-4).
4. Uzun mücadeleler sonucu hedefine ulaşanlar, “kırk basamak aştın” denilerek kutlanırlar (KK-15).
5. Çok fazla teşekkür eden ya da özür dileyenler, “yeter gayrı kırk kez de söylenmez ki” ifadesiyle yerilirler (KK-4).
6. Aynı şeyi sürekli tekrar edenler için “kırkladın” tabiri kullanılır (KK-2).
7. Bir kişiyi ikna etmek ya da bir işi gerçekleştirmek için çok çaba sarf eden ve her yolu deneyen kişilerin çabaları “kırk takla attın” ifadesiyle açıklanır (KK-5).
8. Birine çok iyiliği dokunan insanlara, “kırk yıl geçse hakkını ödeyemem” ya da “kırk yıl geçse seni unutamam” ifadeleriyle teşekkür edilir (KK-7).

* ahlat: Bir çeşit yabani armut

* tosbağa: Kaplumbağa

* sav-: Uzaklaştırmak, göndermek, uğurlamak

9. Bir günahın bedelini ödemek ya da sevap kazanmak isteyenlere, “kırk fakiri doyuracaksın” ya da “kırk fakiri giydireceksin” (Erbaş, 2015, s. 147) şartları koşulmaktadır.

Sonuç

Kırklama geleneğinin, kırklı süreçteki insanları koruma ihtiyacından üretildiği söylenebilir. Bu geleneğin Anadolu’da yaygınlaşmasının temel nedeni, insanoglunun geçmişten günümüze süre gelen güvenlik, bir başka ifadeyle korunma ihtiyacıdır. İnsan fitratı gereği değer verdiklerini kaybetmekten, onların uğrayabilecekleri zararlardan ve tehlikelerden endişe eden, bu düşünce ve kaygılara çözüm üretebilen bir varlıktır. Bu bağlamda insanın koruma ve korunma ihtiyacını gidermek için kırklama geleneği etrafında muhtelif inanış ve uygulamalar geliştirilmiş ve bu inanışlar sarmal bir düşünce sistemi içinde üretilen yeni inanışlarla pekiştirilmiştir.

Kırklama geleneğine en fazla doğumdan sonraki inanış ve uygulamalarda rastlanmıştır. Bunda soyun sürmesi ya da türemesi için eşe ve evlada duyulan ihtiyaç, etkin rol oynamıştır.

Mucur’da, yeni evlenmiş ve evliliğinin üzerinden kırk gün geçmemiş gelinlerin de lohusa kadınlarla bir tutulduğu ve tıpkı kırklı anne gibi kara iyelerden ve tehlikelerden korunduğu tespit edilmiştir.

Kırklı gelin ile lohusanın etkisinde olduğuna inanılan kara iyeler, Mucur korku kültüründeki kahramanların fiziksel ve işlevsel özelliklerini yansıtmaları bakımından önemlidir. Özellikle alkarısı olarak nitelendirilen iyenin, insan zihninde nasıl şekillendiği ve yaşamı nasıl şekillendirdiği hususundaki veriler, oldukça dikkat çekicidir. Bu konuda yapılacak diğer çalışmalarla böyle varlıkların Türk korku kültüründeki fiziksel ve işlevsel özellikleri, yerleri ve önemleri daha iyi belirlenecektir.

Ölüm sonrası kırklama geleneği etrafında şekillenen inanışların, ölen kişinin ahret hayatını kolaylaştırmak, yakınlarının acılarını hafifletmek ve onları kaybın getirdiği ağırlıktan uzaklaştırarak günlük hayatlarına döndürmek gibi işlevlerinin olduğu tespit edilmiştir.

Kırk sayısının ve kırklama eyleminin bazı halk inançları ve kalıplaşmış ifadelerde, tekrar, çokluk, zorluk, süreç, fırsat, imkan, yokluk gibi durumları pekiştirmek için kullanılan bir formel olduğu belirlenmiştir. Özellikle, halk inançları ve uygulamalarındaki kırk kez tekrarlanan durumların, insanlarda korku ve saygı uyandıran bir heybet algısı yarattığı saptanmıştır.

Son olarak, Mucur’da kırklama geleneğinin maddi-manevi kirlere ve psikolojik korkulardan arındırıcı, iyileştirici, acıyı hafifletici, dinsel ve büyüsel bir etki taşıdığı tespit edilmiştir.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir. Bu çalışma için hiçbir canlı (insan ve hayvan) üzerinde araştırma yapılmamıştır. Makale Türkoloji alanını kapsamaktadır.

Çatışma Beyanı: Makalenin yazarı bu çalışma ile ilgili herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Destek ve Teşekkür: Çalışmanın hazırlanmasına bizi teşvik eden, sorduğumuz her soruyu sabırla dinleyip değerli zamanlarını esirgmeden görüşlerini paylaşan ve konuyla ilgili kaynakların temininde yardımlarını esirgemeyen Halk Bilimi Araştırmaları Kültür ve Strateji Araştırmaları Merkezi Müdürü Sayın Dr. Yaşar Kalafat'a teşekkürü borç bilirim.

Kaynakça

Yazılı Kaynaklar

ABDURREZZAK, A. O. ve Kalafat, Y. (2018). Teke Yöresi Orta Toroslar-İç Anadolu'dan Ardahan'a Mitolojik Boyutu ile Al Karısı. *Ardahan Araştırmaları*. 1 (1): 132-135.

ABDURREZZAK, A. O. ve Kalafat, Y. (2020a). *Türk Halk Bilimi İnanç Araştırmaları VIII: Mitostrateji-4 Anadolu Türk Halk Kesimlerinden İnanç Örnekleri*. İstanbul: ASAM Yayınları.

ABDURREZZAK, A. O. ve Kalafat, Y. (2020b). *Türk Halk Bilimi İnanç Araştırmaları VIII: Mitostrateji-3 Türk Halk İnançlarından Kara İyeler (Cin, Albis, Al Ruhü, Al Karısı)*. İstanbul: ASAM Yayınları.

ACIPAYAMLI, O. (1974). *Türkiye'de Doğumla İlgili Âdet ve İnanmaların Etnolojik Etüdü*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

AKYÜREK, N. M., Köksal, A. A., Yıldırım, M. M. (1997). *Tarihten Günümüze Mucur*. Ankara: Güney Repro Matbaacılık.

BALKAYA, A. (2016). Kars'ta Doğum Âdetleri. *ZfWT*. 8 (2): 183-197.

BAYRI, M. H. (1940). Sinop'ta Loğusa Yatağı Kırk Hamamı ve Kırk Âdeti, *Halk Bilgisi Haberleri*. 10 (111): 59-60.

BEKKİ, S. (2021). Dünden Bugüne Halk Hekimliği Üzerine Düşünceler. *Halk Kültüründe Sağlık*. Ed. Ömür Ceylan İstanbul: Motif Vakfı Yayınları. 33-37.

- BEKMEZCİ, E. ve Meram, H. E. (2022). Doğum Sonu Dönemde Sık Görülen Sorunlara Yönelik Güncel Yaklaşımlar. *KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 3 (1): 81-92.
- BÜYÜKOKUTAN Töret, A. (2007). Muğla Yöresi Alevî Türkmenlerinde Ölümle İlgili İnanç ve Pratikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*. 12 (21): 63-86.
- BÜYÜKOKUTAN Töret, A. (2012). *Muğla Yöresi Kadın Merkezli Geleneksel Uygulamalar ve İşlevleri*. Konya: Kömen Yayınları.
- BÜYÜKOKUTAN Töret, A. (2016). Türklerdeki Evliliğe Bağlı İnanış ve Uygulamalarda Eşiğin Yeri. *I. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri (2-4 Haziran-Priştine, Kosova)*. C. 7: 435-448.
- BÜYÜKOKUTAN Töret, A. (2022). Geleneksel Kırklama Uygulamasından Bebek SPA Merkezlerindeki Kırk Banyosuna Evrim. *Türk Kültürü*. 15 (1): 17-34.
- BÜYÜKOKUTAN Töret, A. ve Özdemir, T. (2022). Eskişehir’de Bir Sağaltma Ocağı: Albastı. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*. 15 (39): 677-690.
- ÇEVİK, A. ve Alan, S. (2020). Doğum Sonu Dönemde Yapılan Geleneksel Uygulamalar. *Lokman Hekim Dergisi*, 10 (1): 14-22.
- ÇOBANOĞLU, Ö. (2003). *Türk Halk Kültüründe Memoratlar ve Halk İnançları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ERBAŞ, İ. (2015). *Kırşehir Dalakçı Köyü Söz Varlığı-Folklor-Geçmiş Günler*. Ankara: Ürün Yayınları.
- ERK, Z. (1976). Anadolu’da Kırklama. *I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri Gelenek-Görenek ve İnançlar*. C. IV. Ankara: Kültür Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları. 101-109.
- GÜNAY, U. (1975). *Elazığ Masalları (İnceleme)*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- GÜVENÇ, A.Ö. (2009). Kırk Sayısının Halk Edebiyatı Ürünlerinde Kullanımı Üzerine Bir İnceleme. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 41: 85-97.
- GÜZEL, C. (2016). *Kırşehir’den Derlenen Efsanelerin Retorik Analizi*. Doktora Tezi. Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.
- İNAN, A. (1998). *Makaleler ve İncelemeler I-II*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- KALAFAT, Y. (1993). Gök Tanrı İnancından Günümüze Kadar Efsunlama “Tu-tu-tu”lama Uygulamaları. *II. Uluslararası Karacaoğlan ve Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu Bildirileri (20-24 Kasım 1991-Adana)*. Adana: Çukurova Üniversitesi Yayınları. 271-286.

- KALAFAT, Y. (1994). Halk İnançlarında Göye Kaldırma Dini Pratiği. *Yeni Forum*. 305 (Ekim): 46-48.
- KALAFAT, Y. (2009). *Kodlar ve Kültler I*. Ankara: Berikan Yayınları.
- KALAFAT, Y. (2010). *Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri*. Ankara: Berikan Yayınları.
- KALAFAT, Y. (2011a). *Türk Kültürlü Halklarda Ölüm*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- KALAFAT, Y. (2011b). Sivas Yöresi Örnekleri ile Türk Halk İnançlarında Aşermek/Yerikleme. *Türklük Bilimi Araştırmaları*. 10 (Aralık): 169-172.
- KALAFAT, Y. (2015). Tul İnanç-Geleneğinin Arkaik Dönemden Günümüze Görüldüğü Hâller ve Avanos Halk İnançlarındaki Yansımaları. *Erciyes Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*. 38 (456): 19-33.
- KALAFAT, Y. (2012a). *Türk Halk İnançlarında Beslenme*. Ankara: Berikan Yayınları.
- KALAFAT, Y. (2012b). *Aşiretlerimizde Mitolojik Bulgular*. Ankara: Berikan Yayınları.
- KALAFAT, Y. (2018a). *Memoratlar-Astral Dünya Mitolojik Boyut*. Ankara: Berikan Yayınları.
- KALAFAT, Y. (2018b). *Türk Halkbilimi İnanç Araştırmaları IV: Mitoloji*. Ankara: Berikan Yayınları.
- KALAFAT, Y. (2019). Küçük Kavak Köyünden Bir Alkısı İnanç Tespiti. *Folklor Halkbilimi Dergisi*. 83 (Aralık): 18-19.
- KALAFAT, Y. (2020a). *Yaşayan Türk Halk İnançlarında Büyü 1*. İstanbul: ASAM Yayınları.
- KALAFAT, Y. (2020b). *Yaşayan Türk Halk İnançlarında Büyü 2*. İstanbul: ASAM Yayınları.
- KALAFAT, Y. (2020c). Ağrı ve Çevresi Halk İnançlarında Âlem Değişme ve Değiştirmede Tıbıkı Taşı/Göy Boncuk/Al Taşı. *Ağrı Akademik Makaleleri III*. Ed. Ömer Çınar ve Mustafa Aydemir. İstanbul: Hiper Yayınları. 356-366.
- KALAFAT, Y. (2020ç). *Halk İnançlarında Hikmet İzleri, Ordu ve Kastamonu Efsaneleri*. İstanbul: ASAM Yayınları.
- KARAOĞLAN, H. (2017). Ruhla İlgili İnanışlar, *Halk İnanışları El Kitabı*. Ed. Durmuş Arık, Ahmet Hikmet Eroğlu. Ankara: Grafiker Yayınları. 364-380.
- MAKAS, Z. ve Kalafat, Y. (2016). *Aras Vadisinde Karşılaştırmalı Türk Halk İnançları*. Ankara: Berikan Yayınları.
- ÖZDEMİR, E. (1973). *Dil ve Yazar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- SCHİMMELE, A. (2000). *Sayıların Gizemi*. çev. Mustafa Küpüşoğlu. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- SÜMER, N. (2017). Mitolojik ve Dinsel Bir Sembol Olarak Ayna. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 10 (52): 1367-1375.
- ŞAHİN, H. (2006). *Geçmişten Günümüze Mucur ve Köyleri*. Ankara: Yayın Yeri Belirtilmemiş
- ÜÇER, M. (1976). Sivasta Doğum Folkloru: 17  ocuđun Kırklanması. *Sivas Folkloru*. 4 (38): 11-13.
- ÜLGER, A. (2010). *Hatırladım –Kırşehir’den Anlatılar, Masallar, Rivayetler-*. Ankara: Anadolu Folklor Vakfı Yayınları.
- YILMAZ, M. (2008). *Palangıç Köyü Monografisi*. Mezuniyet Tezi. Kırşehir: Gazi Üniversitesi Kırşehir Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
- YILMAZ, M. (2020). Carl Gustav Jung’un Dört Arketipi Bağlamında Keçeli Kız Masalının İncelenmesi. *Uluslararası Yunus Emre Sosyal Bilimler Dergisi*. 1(1): 51-65.

Elektronik Kaynaklar

URL-1: <https://sozluk.gov.tr/> [Eriřim tarihi: 12.02.2021].

Sözlü Kaynaklar

- KK-1: Sevim  zt rk, 1961, Palangıç Köyü / Mucur / Kırşehir, İlkokul, Ev Hanımı, 15.03.2023.
- KK-2: Kiraz Yılmaz, 1963, Palangıç Köyü / Mucur / Kırşehir, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, 15.03.2023.
- KK-3: H sne Yılmaz, (1930-2013), Akcaağıl Köyü / Mucur / Kırşehir, Tahsili Yok, Ev Hanımı, 20.02.2012.
- KK-4: Dilber K mc , (1930-2013), Palangıç Köyü / Mucur / Kırşehir, İlkokul  e Kadar Tahsil Görmüş, Ev Hanımı, 20.02.2012.
- KK-5: Veysel  zt rk, (1960-2022), Rahma Köyü / Mucur / Kırşehir, Orta İkidem Terk, İşçi Emeklisi, 18.04.2020.
- KK-6: Rukiye Yılmaz, 1967, Karakuyu Köyü / Mucur / Kırşehir, İlkokul, Ev Hanımı, 20.02.2012.
- KK-7: H ly  G mc , 1977, Bayramuşağı / Mucur / Kırşehir, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı, 15.03.2023.
- KK-8: Zalha Yağmur, 1948, Karaarkaç Köyü / Mucur / Kırşehir, Tahsili Yok, Ev Hanımı, 27.04.2009.
- KK-9: Fethiye Dağıstan, 1945, Karaarkaç Köyü / Mucur / Kırşehir, Tahsili Yok,

Ev Hanımı, 12.04.2008.

KK-10: Suna Öztürk, 1959, Rahma Köyü / Mucur / Kırşehir, İlkokul, Ev Hanımı, 14.06.2019.

KK-11: Döndü Dağ, 1957, Mucur / Kırşehir, İlkokul, Ev Hanımı, 14.06.2019.

KK-12: Mahire Demir, 1967, Mucur / Kırşehir, İlkokul, Ev Hanımı. 12.05.2008.

KK-13: Naile Demir, 1940, Mucur / Kırşehir, Tahsili Yok, Ev Hanımı, 12.05.2008.

KK-14: Filice Yağmur, 1963, Karaarkaç Köyü / Mucur / Kırşehir, İlkokul Üçe Kadar Tahsil Görmüş, 12.05.2008.

KK-15: Erol Yılmaz, 1963, Palangıç Köyü / Mucur / Kırşehir, Lise Mezunu, Şoför, 19.03.2023.

KK-16: Mevlüt Gökbayrak, 1946, Seyfe Köyü / Mucur / Kırşehir, İlkokul, Çiftçi, 22.02.2018.

KK-17: Aygül Bulut, 1980, Kurugöl /Mucur / Kırşehir, İlkokul, Ev Hanımı, 22.02.2018.

KK-18: Fazlı Cebeci, 1942, Kurugöl /Mucur / Kırşehir, İlkokul, Çiftçi, 22.02.2018.

KK-19: Özlem Şahin, 1976, Kurugöl /Mucur / Kırşehir, Ortaokul, Ev Hanımı, 22.02.2018.

KK-20: Zahide Şahin, 1978, Kurugöl /Mucur / Kırşehir, İlkokul, Ev Hanımı, 22.02.2018.

KK-21: Ülkü Önal, 1961, Artvin, Üniversite, Araştırmacı-Folklorcu, 14.05.2021.